

Катарина Г. Мијаљевић*

Универзитет у Крагујевцу, Филолошко-уметнички факултет

СЛИКА СРБИЈЕ У УЏБЕНИЦИМА ЗА СРПСКИ КАО СТРАНИ ЈЕЗИК ОБЈАВЉЕНИМ НА УНИВЕРЗИТЕТУ У КРАКОВУ

Апстракт: Предмет овог рада јесте методички приступ примењен приликом конципирања слике савремене српске стварности, на корпусу који чине уџбеници за српски као страни језик објављени на Универзитету у Кракову: *Приручник за српски као страни језик* (2011) и *Култура живог језика* (2012). Циљ је да се за сваки ниво знања испита: (1) у којим садржајима се запажа слика Србије; (2) каква се слика Србије открива страним студентима. Анализа је показала да аутори доследно кроз све нивое учења уводе садржаје који имају културолошки потенцијал. Спроведен је методички приступ према коме се студенти упознају са Србијом, истовремено поредећи српску културу са културом своје земље и сагледавајући Србију као део Европе и света. Основни ниво знања садржи већином текстове разговорног стила, а на средњем и напредном нивоу доминирају аутентични информативни (публицистички и научно-популарни) текстови. Активности на текстовима усмеравају студенте да са више аспеката и без културолошких стереотипа разматрају информације о Србији. Закључује се да анализирани уџбеници осветљавају савремену стварност у Србији из различитих углова, усмеравајући полазнике да на објективан начин сагледавају сва питања, што се постиже кроз аналитичко читање и различите усмене и писане активности.

Кључне речи: *уџбеник, српски као страни језик, ниво знања, језичке вештине, социолингвистичка компетенција, интеркултурна компетенција.*

УВОД

Страну културу треба познавати и разумети у свим њеним особеностима јер је само на тај начин могуће усвојити страни језик и његове културолошке аспекте. Без познавања традиције, историје, материјалних и духовних вредности и постигнућа једног народа није могуће развити толеранцију према том народу нити је могуће разумети његове особености (Вујовић, 2007: 658).

* katarina2402@gmail.com

Предмет интересовања у овом раду јесте начин на који је представљена слика Србије у најновијим уџбеницима за српски као страни језик, објављеним на страним факултетима. Очекивано је да ће методички приступ аутора данас бити другачији него у наставним средствима насталим пре 90-их година двадесетог века.¹ Циљ је да се испита методички приступ примењен приликом конципирања слике савремене српске стварности, на корпусу који чине уџбеници објављени на Универзитету у Кракову: *Приручник за српски као страни језик* (2011) и *Култура живог језика* (2012).²

Оба уџбеника су написана на српском стандардном језику, екавским изговором, латиницом. Усмерени су на развој комуникативне, социолингвистичке и интеркултурне компетенције. Употребљавају се за практичне активности, дакле, не оријентишу се на теоријска знања (за која су намењена друга наставна средства). Намењени су стицању унапређивању језичких рецептивних и продуктивних вештина (слушање, читање, говорење, писање). Поред лингвокултуролошких аспеката свакодневне комуникације, студентима се путем текстова пружа увид у ширу културолошку слику Србије.

ПРИСТУП ПРОБЛЕМУ

Процес учења страног језика подразумева размену знања, ставова и информација, а да би се та размена остварила неопходно је да студент развије комуникативну компетенцију укључујући граматичку, социолингвистичку, стратегијску и дискурсну компетенцију. Осим граматичке, остале три компетенције садрже културу, а сваки вид комуникације се заснива на њој (Canale & Swain, 1980). Елементи културе укључују се у наставне ситуације и у дидактички материјал од самог почетка учења страног језика, с тим што се на почетном нивоу уче једноставнији изрази везани за реалне комуникативне потребе (Krasner, 1999; Sharifian, 2015). Од савремене наставе страног језика очекује се да допринесе развоју критичке свести о вредностима и значају културне праксе како сопствене тако и стране (Вугам, 1997: 46).

Контакт са другом културом утолико је тежи уколико се одвија у иностраној средини где је наставник једини модел говорника, услед чега уџбеник постаје кључни извор информација културне садржине, којим се надокнађује одсуство директног контакта са циљном културом (Вујовић, 2004: 98–99).³

¹ Термин *уџбеник* користићемо као надређен за све типове уџбеника и приручника. У овом раду нећемо се бавити садржајним, структурним и методичким разликама између наставних средства која се користе у настави српског као страног језика.

² О концепцији савремене наставе српског језика и уџбеницима на универзитетима у Пољској, в. Воћkowski i Baer, 2012; Воћkowski, 2016; Lubaš, 2005.

³ Треба узети у обзир да уџбеници служе, не само за развој мишљења студената док учење траје, него врше и дугорочније утицаје на когнитивном плану (Perin, 2008: 3).

Постоје три типа културних садржаја у уџбеницима страног језика: (1) изворна култура – може се поистоветити са националном културом полазника; (2) циљна култура – припада језику који се учи; (3) међународна циљна култура – обухвата све остале културе које не спадају у прве две категорије (Cortazzi & Jin, 1999: 204–205).

Питањима односа језика и културе у настави и учењу *српског као страног језика* посвећује се све више пажње у новије време. У досадашњој литератури о српском као страном језику разматране су следеће теме:

- (а) Садржаји о српској култури и начини њихове презентације у уџбеницима (Кончаревић, 2005; Раковић, 2018; Перишић Арсић, 2017; Перишић Арсић, 2018; Спасић, 2018);
- (б) Ставови страних студената о појединим аспектима српске културе (Стрижак, 2016), као и перцепција традиционалне и савремене културе у настави српског као страног језика (Крајишник и Несторовић, 2013);
- (в) Садржаји који имају висок културолошки потенцијал, као што су говорни чинови (Вељковић Станковић, 2011) и типови лингвокултуролошки маркиране лексике (Николић, 2016), при чему се посебно разматрају ономастичке јединице (Wońkowski, 2017; Кончаревић, 2008) и жаргонизми (Wońkowski, 2018).
- (г) Утицај културних стеротипа на значење лексема (Драгићевић, 2007) и уопште утицај културних разлика на језичку комуникацију у настави српског као страног језика (Ковачевић и Крајишник, 2013);
- (д) Наставне стратегије које доприносе превазилажењу тешкоћа условљених међукултурним разликама (Драгићевић, 2011);
- (ђ) Развијање критичке и интеркултуралне свести у настави српског као страног језика (Redli, 2018).

Начин на који се приказује српска стварност јесте једно од питања које се намеће ауторима уџбеника српског као страног језика приликом избора материјала и дидактичког структурирања садржаја. Ово питање знатно превазилази проблем лингвокултуролошких компетенција везаних за свакодневне комуникативне ситуације. У савременим методичким приступима указује се на важност „проучавања света носилаца једног страног језика, јер реално продуковање говора у знатној мери зависи од података о социјалном и културном животу свих говорника на датом језику” (Зенчук, 2002: 238).

„У настави српског језика као страног културолошка функција је пре свега везана за текстове”, који пружају представу о „стању српског књижевног језика и српске културе новог времена” (Смољска, 2002) Користе се раз-

личити типови текстова (Дурбаба, 2004; Мркаљ, 2016; Несторовић, 2016; Перишић, 2016). У почетним фазама учења користе се дидактички (специјално осмишљени за наставу) и адаптирани текстови, док се у каснијим фазама учења препоручују аутентични (изворни) текстови (Дурбаба, 2006; Перишић, 2017).

Као што је познато, култура се може посматрати кроз културну баштину, обичаје, стил живота, ритуале, језик и гестове, при чему се укључује и тзв. виша култура, тј. уметност, музика, књижевност, архитектура итд. (Ciliberti, 2012; Sharifian, 2011). Штмпани уџбеник има ограничене могућности да прикаже све наведене тековине културе, па ће ауторима кључни ослонац у приказивању културе бити текстовни материјал, као и одређена визуелна средства. У нашем истраживању пажња је усмерена искључиво на текстове.

МЕТОДОЛОШКИ ОКВИР ИСТРАЖИВАЊА

У овом раду испитује се методички приступ којег су се аутори придржавали приликом конципирања слике савремене српске стварности у уџбеницима за српски језик као страни језик. Спроведено је истраживање квалитативног типа. Примењена је метода анализе саджаја на уџбеничком корпусу који чине издања Универзитета у Кракову:

- (а) Катарина Либер и Славица Прпа, *Приручник за српски као страни језик* (2011), у даљем тексту *Приручник ССЈ*;
- (б) Катарина Либер и Славица Прпа, *Култура живог језика* (2012), у даљем тексту *Култура ЖЈ*.⁴

Наведени уџбеници предвиђени су за шест нивоа учења, при чему су садржаји у оба уџбеника распоређени по истим темама. Аутори су настојали да створе иновативну и функционалну комбинацију звучних снимака и текстова, који представљају тренутно стање српског стандардног језика, користећи нову, актуелну лексику, специјалну терминологију и културну специфичност која је уписана у српске комуникацијске ритуале.

Циљ истраживања јесте да се за сваки ниво знања испита:

- (1) у којим садржајима и активностима се директно или индиректно запажа одређена слика Србије;
- (2) каква се слика Србије открива странцима.

Очекивано је да ниво учења утиче на избор и начин употребе материјала:

⁴ Приручник *Култура живог језика* (2012) праћен је аудио материјалом (снимљеним на ЦД-у), намењеним за вежбе којима се унапређује вештина слушања.

- (а) На почетном нивоу очекивани су садржаји и активности који омогућавају овладавање културолошком компетенцијом у свакодневним комуникативним ситуацијама, а нису очекивани садржаји којима се отварају захтевне теме савремене друштвене реалности у Србији;
- (б) На средњем и напредном нивоу, у складу са проширењем лексичког фонда и са могућношћу коришћења обимнијих аутентичних текстова, очекивано је увођење тема којима се сагледава слика савремене Србије.

РЕЗУЛТАТИ ИСТРАЖИВАЊА

Анализа корпуса показује да аутори доследно кроз све нивое учења уводе садржаје који имају културолошки потенцијал.

Избор текстова можемо описати на следећи начин: (1) на основном нивоу су краћи дидактички (адаптирани) тестови; (2) средњи и напредни ниво садрже аутентичне текстове. У погледу функционалности стилске разноврсности, запажају се следеће одлике: (1) основни ниво обухвата већином текстове разговорног стила; (2) на средњем и напредном нивоу доминирају текстови из публицистичког стила и научно-популарног подстила; (3) на напредном нивоу јављају се административни стил и строго научни подстил.

Основни ниво

На основном нивоу садржаји су распоређене у оквиру општих тема свакодневног живота.

Ниво А1 обухвата теме: (1) Упознавање, (2) Породица, (3) Особине човека, (4) Професије и занимања, (5) Време и временска прогноза, (6) У кући, (7) Град и путовање, (8) У куповини.

Теме на А2 нивоу: (1) Школа, (2) Код лекара, (3) Спорт и слободно време, (4) На послу, (5) Природа, (6) Празници, (7) Комуникација, (8) Филм и позориште.

Живот у данашњој Србији представљен је као један од примера како се живи у савременом свету. Теме се омогућава да полазници, према могућностима почетног нивоа знања, упознају Србију, али и да је истовремено сагледају као део света. Овакав методички приступ доследно се спроводи кроз све нивое учења.

Активности предвиђене за А1 и А2 ниво доприносе стицању граматичке и лексичке компетенције, као и лингвокултуролошке компетенције у свако-

дневним комуникативним ситуацијама. Садржаји о култури усвајају се у оквиру вештине читања, у комбинацији с вештином усменог излагања.

Наводимо карактеристичне типове текстова и активности, којима се на основном нивоу показује слика Србије.

Уз следећи текст дат је задатак да се подвуку неадекватне речи (те речи су подвучене у нашем препису текста):

„*Carlston za Ognjenku* је mnogobudžetni film који је режирао Uroš Stojanović, у којем главне улоге тумаче познати глумци. То је тренутно најскупљи film снимљен у Србији и najvidljiviji film у 2008. години. Овај film uneo је новости у српску кинематографију, а најзначајнија је употреба specijalističkih efekata. Након дуго iščekivane премијере, film је добио mlake presude, али је реакција публике била много боља. [...] изузетно маštovito спаја бајку, legendу и сирову стварност” (Liber, K. & Prpa, S., 2011: 57).

Други пример представља скраћену рецензију филма, а задатак је да се рецензија допуни сопственим коментарима (овај задатак имплицира да студенти погледају филм, иако то није наглашено):

„Debitantski film Miloša Petričića *Skoro sasvim obična priča* nije nešto najbolje što se desilo našem filmu у poslednjih deset godina. Dijalozi су извештачени и преопširni, те сувише liče на преводне страних filmova. Prво мора да нас отрезни од iluzije да су naši autori superioriјнији од америчких. Sve је у filmu добро осим samог филма. *Skoro sasvim obična priča* pripada врсти rutinskiх romantičnih filmova, који се јављају у angloameričкој продукцији [...]” (Liber, K. & Prpa, S., 2012: 42).

Средњи ниво

Средњи ниво знања, поред општих уводи и актуелне теме како у Србији тако и у целом свету. На нивоу Б1 заступљене су теме: (1) Образовање, (2) Посао, (3) Мода, (4) Туризам, (5) Ред вожње, (6) Здрав живот, (7) Међуљудски односи, (8) Екологија. Ниво Б2 обухвата теме: (1) Привреда, (2) Медији, (3) Геополитика, (4) Религија, (5) Фестивали, (6) Болести XXI века, (7) Криминал, (8) Писање пројекта.

На средњем и напредном нивоу студенти се у задацима упућују да информације о Србији (које се налазе у тексту) упореде са друштвеним и културним приликама у својој земљи. Издвајају се следећи типови текстова и активности на средњем нивоу:

„Nekada су idoli младима били rokeri који су били kritičки opredeljeni према друштвеном уређењу. [...] Oni су жељели да тај svet poboljšају, imали су otpor према негативним појавима, dakле и одређену humanost је су жељели болжитак за све. Današnji idoli, међутим, немају никакав став према друштву, па čak ни идеју како би оно требало да izgledа. Njihova једина моћ је у promovisanju. Rанијим

generacijama bile su važnije druge vrednosti kao što su moral i poštenje, a današnji idoli upravo to negiraju. [...] Ovakva slika nije svojstvena samo Srbiji. Naprotiv, to su svetske tendencije” (Liber, K. & Prpa, S., 2011: 70).

„[...] U Srbiji je vožnja automobila svake godine sve skuplja, pa tako i ove. Osim poskupljenja benzina, skočile su i cene registracije, osiguranja i servisa vozila, pa tako vozači ove godine moraju u proseku da izdvoje oko 20 posto više novca nego prošle godine da bi koristili automobil. To se, međutim, ne može primetiti na drumovima Srbije, na kojima svake godine ima sve više vozila i sve je gušći saobraćaj. [...]” (Liber, K. & Prpa, S., 2012: 66).

Први текст дат је у оквиру задатка у коме студенти уносе понуђене речи у празна места у тексту (те речи су унете и подвучене у нашем препису текста). У питању је чланак из новина у коме се представља студија о идолима младих у Србији. Након текста следе питања:

„Kakav je vaš stav o idolomaniji? Kakva je situacija u vašoj zemlji: ko su idoli mladima? Uporedite sa stanjem u Srbiji i u svetu. Prokomentarišite ulogu medija u stvaranju idola” (Liber, K. & Prpa, S., 2011: 71).

Уз други текст, који је примарно намењен за вежбу читања, студентима су постављена питања, која показују да текст о Србији служи као полазиште за шира разматрања, која уклапају слику Србије у слику Европе:

„Da li je u vašoj zemlji osiguranje automobila skupo? Koji procenat stanovnika [u vašoj zemlji] može sebi priuštiti automobil? Zašto je gorivo u Evropi sve skuplje? Da li mislite da država treba da pojednostavi proceduru i smanji cene troškova korišćenja automobila” (Liber, K. & Prpa, S., 2012: 67).

Напредни ниво

У складу са очекивањима, напредни ниво знања пружа највише могућности за разноаспекатско, проблемско и критички усмерено сагледавање садржаја о савременој српској стварности. Запажа се још једна одлика методичког приступа примењеног у конципирању слике Србије: аутори настоје да успоставе паралелу између три плана, обухватајући српску стварности, затим, стварност земаља из којих су полазници, као и опште стање у свету.

Високом културолошком потенцијалу на сва три поменуто плана доприноси избор тема за напредни ниво.

На нивоу Ц1 заступљене су теме: (1) Идентитет, (2) Стереотипи и предрасуде, (3), Дискриминација и толеранција, (4) Историја, (5), Национализам и патриотизам, (6) Функционални стилови, (7) Демократија, (8) Глобализација.

Ниво Ц2 има следеће теме: (1) Језик и комуникација, (2) Култура, (3) Књижевност и теорија књижевности, (4) Наука и техника, (5) Правни систем, (6) Заштита потрошача, (7) Маркетинг, (8) Економија.

Као што се види из претходно наведених формулација, у питању су најактуелније теме, везане за данашње друштво и положај појединца у свакој држави Европе и света.

Наводимо карактеристичне типове текстова и активности:

„Pisanje istorijskih udžbenika uvek je bilo sporno pitanje. U Srbiji je to naročito istaknuto u pogledu teme kako je đacima objašnjen raspad Jugoslavije i krvavi ratovi koji su usledili na toj teritoriji. [...] Opis novih istorijskih događaja kroz školsku lekturu, u Srbiji je, uglavnom, odražavao stavove vladajućih političkih struktura. Užbenici Miloševićeve Srbije pronalazili su razloge u politici Vatikana, borbi protiv pravoslavnih Srba itd. Odlaskom Miloševića, stižu drugačiji tonovi [...]. Generalno, aktuelni udžbenik retira događaje iz devedesetih kao sticaj unutrašnjih i međunarodnih okolnosti, uključujući pad komunizma, nedostatak zajednčkog vođe, gubitak značaja bivše Jugoslavije. [...]” (Liber, K. & Prpa, S., 2011: 139).

„[...] Ministarka finansija Ljiljana Dragutinović je istakla da poreskom reformom ne želi da vidi gubitak poreskih prihoda i naglasila da je ta reforma neophodna za prelazak na novi model ekonomskog rasta, zasnovan na izvozu. Prema njenim rečima, Srbiji ne preti grčki scenario krize, pošto javni dug iznosi oko 30 odsto bruto domaćeg proizvoda, a deficit budžeta 4 odsto. [...]” (Liber, K. & Prpa, S., 2011: 207).

„Milorad Pavić (1939–2009) bio je srpski pisac, istoričar srpske književnosti od 17-og do 19-veka, stručnjak za barok i simbolizam, prevodilac Puškina i Bajrona, profesor univerziteta. [...] Do danas Pavićeva dela imaju preko 80 prevoda u zasebnim knjigama na različite jezike širom sveta. Od strane stručnjaka iz Evrope, SAD i Brazila, Milorad Pavić je imenovan za Nobelovu nagradu za književnost. [...]” (Liber, K. & Prpa, S., 2011: 177).

„Ja sam pisac već dve stotine godina. Daleke 1766. godine jedan Pavić je objavio u Budimu svoju zbirku pesama i otada se smatramo spisateljskom porodicom. [...]” (Liber, K. & Prpa, S., 2011: 178).

У вези с првим текстом дат је задатак да се за подвучене речи наведу синоними. Затим, постављају се питања која полазе од чињеница из текста (представљање најновије српске историје у уџбеницима) да би дошла до најопштијег питања (могућности писања поузданог уџбеника историје):

„Koji period u srpskoj istoriji prema ovom tekstu predstavlja problem prilikom izrade udžbenika? Zašto je tako? Uporedite prezentaciju spornih istorijskih događaja u udžbenicima istorije do 2000. godine i nakon demokratskih primena. Da li u istoriji vaše zemlje postoje slična sporna pitanja? Uporedite kako je određeni događaj predstavljen, na primer, u doba komunizma i nakon 1989. godine.

Da li mislite da je moguće napisati tačan, pouzdan udžbenik istorije?” (Liber, K. & Prpa, S., 2011: 140).

Други текст примарно је намењен за вежбу читања, на коју се надове-
зује вежба усменог изражавања, иницирана питањима која усмеравају сту-
дента да информације о Србији посматра у ширем контексту:

„Kad biste mogli da birate, da li biste platili porez na dobit? Da li smatrate da je ekonomska politika vaše zemlje dobra? Da li čitate ekonomske vesti? Da li ekonomija neposredno utiče na vaš život?” (Liber, K. & Prpa, S., 2011: 207).

Трећи и четврти одломак потичу из биографије и аутобиографије Мило-
рада Павића. У вези са та два текста задато је да студент напише своју био-
графију и аутобиографију по угледу на наведене примере.

Будући да се на нивоима Ц1 и Ц2 обрађују најактуелније теме дана-
шњице, посебно је значајно што се аутори доследно придржавају методичког
приступа према коме се полазници упознају са Србијом, истовремено је
сагледавајући као део света и поређећи је са сопственом културом.

ЗАКЉУЧАК

Анализа двају уџбеника Универзитета у Кракову показује да у 21. веку аутори уџбеника српског као страног језика посебну пажњу посвећују методичком осмишљавању културолошких и друштвених прилика у Србији.

Закључује се да аутори Катарина Либер и Славица Прпа у публикацијама *Приручник за српски као страни језик* (2011) и *Култура живог језика* (2012) доследно кроз све нивое учења уводе садржаје који имају културолошки потенцијал.

Избор тема по нивоима учења креће се од општих тема које омогућавају стицање лингвокултуролошке компетенције у најужем смислу, да би се дошло до најактуелнијих питања данашњице.

Основни ниво обухвата већином текстове разговорног стила, а на средњем и напредном нивоу доминирају аутентични информативни (публицистички и научно-популарни) текстови. Питања и задаци (у вези са текстовима) усмеравају студенте да са више аспеката и без културолошких стереотипа разматрају информације о Србији. Активности су усмерене на стицање културолошке компетенције и изграђивање интеркултуралне свести, уз проблемски и критички приступ садржајима (који се примењују на средњем и напредном нивоу).

На основном нивоу знања Србија је представљена са својим специфичностима, али уједно и као део Европе и света. На средњем и напредном нивоу знања спроводи се методички приступ према коме се студенти упознају са Србијом, истовремено поредећи српску културу са културом своје земље и сагледавајући Србију као део Европе и света.

Анализирани уџбеници Универзитета у Кракову осветљавају савремену стварност у Србији из различитих углова, усмеравајући полазнике да на објективан начин сагледавају сва питања, што се постиже кроз аналитичко читање и различите усмене и писане активности.

Извори

- Liber, K. i Prpa, S. (2011). *Priručnik za srpski kao strani jezik*. Krakow: Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellonskiego.
- Liber, K. i Prpa, S. (2012). *Kultura živog jezika*. Krakow: Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellonskiego.

Литература

- Воћkowski, R. (2016). Poljski udžbenici za nastavu srpskoga jezika kao stranog. У А. Пешикан (ур.), *Настава и учење – уџбеник у функцији наставе и учења*, рад штампан у целини, 4. новембар 2016, Ужице (217–226). Ужице: Учитељски факултет.
- Воћkowski, R. (2017). Властите именице као културно-потпорно средство у упознавању српског народа приликом учења српског језика као страног. У С. Маринковић (ур.), *Културно-потпорна средства у функцији наставе и учења*, рад штампан у целини, 3. новембар 2017, Ужице (213–222). Ужице: Учитељски факултет.
- Воћkowski, R. (2018). О неким elementima jezičke kulture pri učenju srpskog jezika kao stranog. У С. Маринковић (ур.), *Језик, култура, образовање*, рад штампан у целини, 2. новембар 2018, Ужице (239–252). Ужице: Педагошки факултет.
- Воћkowski, R. i Ваег, М. (2012). Циљеви и методе наставе српског језика у Poljskoј. У С. Маринковић (ур.), *Настава и учење – циљеви, стандарди, исходи*, рад штампан у целини, 9. новембар 2012, Ужице (425–432). Ужице: Учитељски факултет.
- Byram, M. (1997). *Teaching and Assessing Intercultural Communicative Competence*. Clevedon: Multilingual Matters.
- Вељковић Станковић, Д. (2011). Развијање комуникативне и културне компетенције у настави српског језика као страног на примеру говорног чина молбе и употребе глагола *молити* и *мољакати*. У В. Крајишник (ур.): *Српски као страни језик у теорији и пракси II* (133–144). Београд: Филолошки факултет / Центар за српски као страни језик.
- Вујовић, А. (2004). Кратак историјски преглед изучавања стране цивилизације у оквиру наставе страног језика. *Педагогија*, 59(1), 68–79.
- Вујовић, А. (2007). Образовање професора страних језика у области стране културе. *Педагогија*, 62(4), 657–666.
- Драгићевић, Д. (2007). О културно стереотипним појмовима у српском језику. У М. Дешић (ур.): *Српски као страни језик у теорији и пракси* (83–90). Београд: Филолошки факултет / Центар за српски као страни језик.
- Драгићевић, Д. (2011). Лингвокултуролошки приступ настави српског језика као страног. У В. Крајишник (ур.): *Српски као страни језик у теорији и пракси II* (81–93). Београд: Филолошки факултет / Центар за српски као страни језик.
- Дурбаба, О. (2004). Новински текстови у настави српског језика као страног. *Научни састанак слависта у Вукове дане*, 32(1), 271–278.
- Дурбаба, О. (2006). Реафирмација аутентичног текста као новог (старог?) базичног елемента страних језика. *Иновације у настави*, XIX(3), 16–28.

- Зенчук, В. (2002). Садржај и организација курса за нову српску специјализацију на Московском универзитету „Ломоносов”. *Научни састанак слависта у Вукове дане*, 30(1), 237–241.
- Ковачевић, Б. и Крајишник, В. (2013). Утицај културних разлика на језичку комуникацију у настави српског као страног језика. У Љ. Бајић (ур.): *Култура: у потрази за новом парадигмом*, књ. 3 (43–52). Београд: Филолошки факултет.
- Кончаревић, К. (2005). Презентација српске културе у уџбеницима српског језика као страног – теоријски оквир и конструкцијска решења. *Научни састанак слависта у Вукове дане*, 34(1), 217–228.
- Кончаревић, К. (2008). Лингвокултуролошка презентација ономастичке лексике у настави лексике српског језика у инословенској средини. *Научни састанак слависта у Вукове дане*, 37(1), 441–451.
- Крајишник, В. и Несторовић, В. (2013). Доживљај традиционалне и савремене културе у настави српског као страног језика. У А. Вранеш (ур.): *Културе у дијалогу: Филологија и интеркултуралност*, књ. 1 (51–68). Београд: Филолошки факултет.
- Krasner, I. (1999). The Role of Culture in Language Teaching. *Dialogue on Language Instruction*, 13(1–2), 79–88.
- Lubaš, W. (2005). Настава српског језика у Пољској – некад и сад. *Научни састанак слависта у Вукове дане*, 34(1), 207–215.
- Мркаљ, З. (2016). Коришћење различитих типова текстова у настави српског језика као страног. У В. Крајишник (ур.): *Српски као страни језик у теорији и пракси III (357–377)*. Београд: Филолошки факултет / Центар за српски као страни језик.
- Несторовић, З. (2016). Књижевни текстови у настави српског као страног (примери обраде). У В. Крајишник (ур.): *Српски као страни језик у теорији и пракси III (347–355)*. Београд: Филолошки факултет / Центар за српски као страни језик.
- Николић, Б. (2016). Лингвокултуролошки лексички слој у уџбеницима српског језика за странце. *Славистика*, XX, 433–444.
- Perin, V. (2008). Mathematical tasks in textbooks: Developing an analytical tool based on „connectivity”. Discussion group *The changing nature and roles of mathematics textbooks: form, use, access*, ICME 11, Mexico. Retrieved June 30, 2019 from the World Wide Web <http://dg.icme11.org/tsg/show/18>.
- Перишић, Ј. (2016). Употреба књижевног текста у настави (српског као страног) језика. *Методички видици*, 7, 255–276.
- Перишић, Ј. (2017). Аутентичност текстова у настави српског као страног језика на вишим нивоима учења. *Методички видици*, 8, 233–249.
- Perišić Arsić, O. (2017). Elementi kulture u udžbenicima srpskog i hrvatskog kao stranog. U V. Karlič, S. Šakić i D. Marinković (ur.): *Tranzicija i kulturno pamćenje (369–380)*. Zagreb: Filozofski fakultet.

- Perišić Arsić, O. (2018). Različiti aspekti kulture u udžbenicima srpskog jezika kao stranog. U I. Živančević Sekeruš i Ž. Milanović (ur.): *Susret kultura* (95–105). Novi Sad: Filozofski fakultet.
- Раковић, М. (2018). Садржаји о српској култури у уџбеницима српског као страног језика за А ниво (методички аспект). У Д. Бошковић, М. Ковачевић и Н. Бубања (ур.): *Брендрави у књижевности, језику и уметности* (373–386). Крагујевац: ФИЛУМ.
- Redli, J. (2018). Razvijanje interkulturalne svesti u radu sa studentima srpskog jezika kao stranog. U I. Živančević Sekeruš i Ž. Milanović (ur.): *Susret kultura* (83–93). Novi Sad: Filozofski fakultet.
- Смольска, А. (2002). Улога текстова у изучавању српског језика као страног. *Научни састанак слависта у Вукове дане*, 30(1), 231–236.
- Спасић, Н. (2018). Аугентичност српске културе у дидактичким материјалима српског као страног језика за А ниво (лингвокултуролошки аспект). У Д. Бошковић, М. Ковачевић и Н. Бубања (ур.): *Брендрави у књижевности, језику и уметности* (387–406). Крагујевац: ФИЛУМ.
- Стрижак, Н. (2016). Културолошки садржаји у настави српског као страног језика. У В. Крајишник (ур.): *Српски као страни језик у теорији и пракси III* (311–322). Београд: Филолошки факултет / Центар за српски као страни језик.
- Sharifian, F. (2011). *Cultural Conceptualisations and Language: Theoretical Framework and Applications*. Philadelphia / Amsterdam: John Benjamins.
- Sharifian, F. (2015). *The Routledge Handbook of Language and Culture*. New York / London: Routledge.
- Canale, M. & Swain, M. (1980). Theoretical bases of communicative approaches to second language teaching and testing. *Applied Linguistics*, 1(1), 1–47.
- Ciliberti, A. (2012). La nozione di 'competenza' nella pedagogia linguistica: dalla 'competenza linguistica' alla 'competenza comunicativa interculturale'. *Italiano Lingua Due*, 4(2), 1–10.
- Cortazzi, M. & Jin, L. X. (1999). Cultural mirrors: Materials and methods in the EFL classroom. In E. Hinkel (ed.): *Culture in second language teaching and learning* (196–219). Cambridge: Cambridge University Press.

Katarina G. Mijaljevic

University of Kragujevac, Faculty of Philology and Arts

**IMAGE OF SERBIA IN TEXTBOOKS FOR SERBIAN AS FOREIGN
LANGUAGE PUBLISHED AT UNIVERSITY OF KRAKOW**

Summary

The main subject of this paper is a methodical approach applied to the concept of contemporary Serbian reality in a corpus made of textbooks for Serbian as a foreign language published at University of Krakow: *A Handbook for Serbian as a Foreign Language* (2011) and *Live Language Culture* (2012). The aim of the paper is to examine the following for each level of knowledge: 1) In what contexts is observed the image of Serbia; 2) what kind of image of Serbia is presented to students. The analysis showed that the authors consistently introduce content that has cultural potential through all levels of learning. It was implemented methodical approach through which students met with Serbia, at the same time comparing Serbian culture with culture of their own country and realized Serbia as part of Europe and the world. The basic level contains mostly conversational style texts, while the intermediate and advanced levels are dominated by authentic informative (publicist and scientific-popular) texts. Activities on texts direct students to look at information about Serbia with many aspects and without cultural stereotypes. It is concluded that the analyzed textbooks illuminate contemporary reality in Serbia from different angles, directing the participants to see all issues in an objective way, which is achieved through analytical reading and various oral and written activities.

Keywords: *textbook, Serbian as a foreign language, level of knowledge, language skills, sociolinguistic competence, intercultural competence.*